

ዳኞች:- ዓሊ መሐመድ

ተክሊት ይመሰል

ተፈሪ ገብሩ

ቀነዓ ቂጣታ

ፀሐይ መንክር

አመልካች :- አቶ ምትኩ አበበ - ከጠበቃ ነቃጥበብ ገ/ሚካኤል ጋር ቀረቡ

ተጠሪ:- የከሰረው ሆላንድ ካር ኃ/የተ/የግ/ማሕበር - ነ/ፍጅ ፍቃዱ አስፋው

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የጀመረው በፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲሆን ተጠሪ በስር ፍርድ ቤት በመ/ቁ. 196585 በተሠጠው ውሣኔ እንደታየው በዱቤ የመኪና ሽያጭ ውል ምክንያት መኪና እንዲረከቡ በተወሰነው መሠረት አባይ መኪናን መውሰድ ሲገባቸው ውል ከገቡለት መኪና በዋጋው የብር 66,100.00 ብር ልዩነት ያለውን ተክሌ መኪና በመውሰዳቸው በብልጫ የወሰዱትን የመኪና ዋጋ ብር 66,100.00 እና ቅድሚያ ክፍያ ክፍለው የቀረባቸውን ገንዘብ ተደምሮ በጥቅሉ ብር 192,100.00 ብር እንዲከፍሉ በማለት ነሐሴ 21 ቀን 2007 ዓ.ም. በአጭር ሥነ ሥርዓት ታይቶ እንዲወሰንለት ክስ ያቀረበ ሲሆን፣ የቀረበውን ክስ እና ማስረጃ ከመጥሪያ ጋር ለአመልካች ተልኮላቸው የመከላከያ ማስፈቀጃ ያቀረቡ ቢሆንም ፍርድ ቤቱ የስር ተከሣሽ በችሎት ቀርበው እዳቸውን ያመኑ በመሆኑ እና የመከላከያ ማስፈቀጃ ቢያቀርቡም እዳቸውን እያመኑ እና እዳ እንደሌለባቸው ሳይክዱ ወይም በዋጋ ልዩነት ያለውን መኪና አልወሰደኩም ወይም ደግሞ እዳውን ከፍያለሁ በማለት ሳይገልፁ ወይም በመከላከያ ማስፈቀጃቸው ጽሁፍም ላይ ሳይነሱ መ/ማስፈቀጃ ይፈቀድልኝ በማለት ብቻ ሊፈቀድ የሚገባው ሕግ በሚያዘው መሠረት ሲቀርብ እንጂ መከላከያ ማስፈቀጃ ይፈቀድልኝ በማለት አይደለም ሲል ማስፈቀጃውን ውድቅ አድርጌዋለሁ በማለት አመልካች በሰጡት የእምነት ቃል መሠረት በክሱ የተገለፀውን ገንዘብ እንዲከፍሉ በአጭር ሥነ ሥርዓት የወሰነ መሆኑን ገልጾ በስር ፍርድ ቤት የተሰጠው ውሣኔ

እንዲሻርለት፤ አመልካች እና ክርክሩ በአጭር ስነ ሥርዓት ሊታይ ስለማይገባው መከላከያ ማስፈቀጃው ተቀባይነት አግኝቶ ጉዳዩ እንዲታይለት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ ቅሬታቸውን ቢያቀርቡም የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ግድፈት የተፈፀመበት አይደለም በሚል የይግባኝ ቅሬታውን ሰርዞታል።

ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነውም ይህው በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ ሲሆን፤ አመልካች ሚያዝያ 7 ቀን 2008 ዓ.ም ባቀረቡት አቤቱታ የስር የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ያለሕጋዊ ምክንያት የመከላከያ ማስፈቀጃውን ውድቅ ያደረገው እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጉዳዩ በይግባኝ ቀርቦለት የፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ.337 ጠቅሶ የስር ፍርድ ቤት በውሳኔው ላይ ግድፈት አልተገኘም በማለት ይግባኙን የሠረዘው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ፈጽሞ ነው። በአጭር ስነ ስርዓት እንዲታይ ክስ የቀረበው በደሀ ደንብ ነው። ተጠሪ ደሀ ሊባል አይገባም። ምክንያቱም ተጠሪ የከሰረውን የሆላንድ ካር ከብር 83 ሚሊዮን ብር በላይ ንብረት እንዲያስተዳድር ተረክቧል። በመሆኑም ዳኝነት ሳይከፍል ክስ ሊያቀርብ አይገባም።

የተጠሪ ክስ ጥያቄ የቀረበው ፍርድ ባረፈበት አፈፃፀም በከፈተበትና በይግባኝ በፀና የሸያጭ ውል ጉዳይ ላይ ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 284 መሠረት በአጭር ሥነ ሥርዓት ክስ ሊቀርብበት ስለማይችል የተጠሪን ክስ የስር ፍርድ ቤት ተቀብሎ ያስተናገደው ከሕግ ውጭ ነው። በውል መሠረት በነበረ መኪና ዋጋ በተመሳሳይ የተረከበው መኪና ስለሆነ የዋጋ ልዩነት ሊጠየቅበት አይገባም በመሆኑም የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ ሊታረም ይገባል ተብሎ ይወሰንልን፤ የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ተሽሮ አመልካች ክሱን እንዲከላከል እንዲፈቀድልኝ ሲሉ አቤቱታቸውን አቅርበዋል።

ፍርድ ቤቱም የቀረበውን አቤቱታ መርምሮ አመልካች በአጭር ስነ ስርዓት ታይቶ እንዲወሰን ለቀረበባቸው ክስ ያቀረቡት ማስፈቀጃ ማመልከቻ በሕጉ መሠረት የቀረበአይደለም በማለት ሳይቀበለው የተሰጠው ውሳኔ አግባብነት ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል በማለት ተጠሪ መጥሪያ ደርሷቸው መልሳቸውን እንዲያቀርቡ መዘገቡ ለሰበር ችሎት ሊቀርብ ችሏል።

ተጠሪም ግንቦት 10 ቀን 2008 ዓ.ም የተፃፈ መልስ ያቀረበ ሲሆን በመልሱ የገለፀውም ማህበሩ ጥር 07 ቀን 2005 ዓ.ም በመ/ቁ/ 20080 የመክሰር ውሳኔ ተሰጥቶበታል፤ አመልካችም ከማህበሩ ጋር ለተከከ መኪና የሸያጭ ውል መዋዋላቸውን፤ ተከከ መኪና እንዲረከቡ አልያም በግማሽ የከፈሉት ገንዘብ እንዲመለስ አመልካች መክሰላቸውን፤ በዚሁ መሠረት በመ/ቁ/ 196585 በሆነው የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት አመልካች ተከከ መኪና እንዲረከቡ እና ለማህበሩም ቀሪ ገንዘብ ብር 126,000.00 እንዲከፍሉ መወሰኑን፤ ነገር ግን አመልካች በውሳኔው መሠረት ገንዘቡን ያለመክፈላቸውን፤ እንዲሁም አመልካች የተዋዋሉት መኪና ተከከ ሆኖ ዋጋውም 218,000.00

ሲሆን አመልካች በአፈፃፀም መዝገብ ቁ. 197933 በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በፍ/ብሔር ችሎት ዋጋው 285,000.00 የሆነውን እና ከተከዜ መኪና ልዩነት ያለውን አባይ መኪና የወሰዱ ሲሆን ልዩነቱን ብር 66,100.00 ስለመክፈላቸው ያላረጋገጡ መሆኑን በአጠቃላይ ከአመልካች የሚፈለግ ብር 192,100.00/አንድ መቶ ዘጠና ሁለት ሺህ አንድ መቶ ብር/ የሚፈለግባቸው መሆኑን ጠቅሶ ክስ መመስረቱን እና አመልካችም ቀርበው ዋጋው ልዩነት ያለውን መኪና ያለመውሰዳቸውን፣ እዳም የሌለባቸው መሆኑን ሳይሆን የተከራከሩት እዳው መኖሩን አምነው ከተጠሪ የሚፈለግበት ገንዘብ ያለ በመሆኑ እንደሆነ ገልፀዋል። በመሆኑም የስር ፍርድ ቤት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ/ 242 መሠረት የሚፈለግባቸውን እንዲከፍሉ የወሰነ ሲሆን፣ አመልካች በስር ፍርድ ቤት ያላነሱትን ክርክር የአባይ መኪና የወቅቱ ዋጋ 285,000.00 አይደለም በማለት መከራከራቸው ተቀባይነት የሌለው መሆኑን እና ችሎቱም በሕግ መሠረት የፍሬ ጉዳይ ክርክር የማድረግ ሥልጣን የሌለው መሆኑን ገልጾ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ እንዲፀናለት ጠይቀዋል። አመልካችም በቀደመው አቤቱታ ያቀረቡትን በመልስ መልስ በማጠናከር የመልስ መልስ አቅርበው ከመዝገብ ተያይዟል።

ፍ/ቤቱም የቀረበውን አቤቱታ እና መልስ ከስር ፍርድ ቤት ውሳኔ እና በአጣሪው ከተያዘው ጭብጥ አንፃር አግባብነት ካለው ድንጋጌ ጋር በማገናዘብ መርምሯል።

አመልካች ከተጠሪ ጋር የመኪና ሽያጭ ውል መኖሩ ያላከራከረ ሲሆን ግራ ቀኙም በመኪናው እርክክብ ላይ ያነሱት የተለየ ነገር የለም። በመሆኑም አመልካች ተጠሪ በአጭር ስነ ሥርዓት ያቀረቡት ክስ ደርሷቸው የመከላከያ ማስፈቀጃ ማቅረባቸውን የስር ፍርድ ቤት በውሳኔው ላይ የመዘገበ ሲሆን ያቀረቡት የመከላከያ ማስፈቀጃ ጥያቄን ማቅረባቸውን ጠቅሶ ነገር ግን ያቀረቡት የመከላከያ ማስፈቀጃ ይዘት በክሱ ላይ ያለውን ገንዘብ መልሻለሁ፣ እዳም የለብኝም በማለት ሳይሆን በቃል በችሎትም ሲጠየቁ ገንዘቡ እዳቸው መሆኑን አምነው ነገር ግን ከተጠሪ የምፈልገው ገንዘብ ስላለ ነው በማለት እንዲፈቀድላቸው መጠየቃቸውን ገልጿል።

ተጠሪ ከላይ የተገለፀውን መኪና ያስረከበው በፍርድ አስገዳጅነት ሳይሆን ተከዜ መኪና እንዲያስረክብ ተወስኖ አባይ መኪና ያስረከበው ፍርድ ከተሰጠና በዋናው ጉዳይ አፈፃፀም ላይ እያሉ ግራ ቀኙ ባደረጉት ስምምነት መሠረት መሆኑን የስር ፍርድ ቤት መዝገብን አስቀርቦን ተመልክተናል።

በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ/ 284 መሠረት በአጭር ስነ ሥርዓት የሚቀርብ ክስ ሊቀርብ የሚችለው ምንም አይነት መከራከሪያ በሌላኛው ወገን የማይቀርብ መሆኑ ሲረጋገጥ እና ወዲያው ሊወሰን የሚችል ሲሆን መሆኑን የሕጉ ድንጋጌ ያሳያል።

የፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 284/ሀ/ በአጭር ሥነ ሥርዓት ክስ ለማቅረብም በግልጽ ውል ወይም በነገሩ አካባቢ ሁኔታ በሚመሠረት ውል ወይም በሐዋላ ወረቀት ወይም በገንዘብ አለብኝ ሰነድ ወይም በቼክ ወይም ተራ የሆነ ባለዕዳነትን የሚመለከት ውል መሆን እንዳለበት ይደነግጋል። አመልካች እና ተጠሪ በቅድሚያ የተገናኙት በውል ቢሆንም ነገር ግን አሁን የሚፈለገውን ገንዘብ ስር ከላሽ እየጠየቀ ያለው የቀደመውን ውል ለማስፈፀም በተደረገ ስምምነት ላይ የተጨመረው እንጂ በግልጽ ውል ላይ የተመሠረተ ባለመሆኑ እንዲሁም ስር ከላሽ ባቀረበው ክስ ስር ተከሣሽ ደግሞ የምጠይቀው ገንዘብ አለኝ እያለ ያለ በመሆኑ በግራ ቀኝ መሐከል ክርክር ያለ መሆኑን ያመለክታል። ይህ ከሆነ ደግሞ የፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ/ 284 ከሚፈቅደው የአጭር ስነ ሥርዓት ውጭ መሆኑን የሚያሳይና የክርክሩ አመራርም በመደበኛው የሙግት ሥርዓት መመራት የሚገባው መሆኑን ተረድተናል።

በመሆኑም የቀረበውን ክስ ተከሣሽ አልካደም በማለት ብቻ ተከሣሽ የሚያቀርበውን ሌሎች ገንዘቡን ልክፍል አይገባም በማለት የሚያቀርባቸውን መከራከሪያ ነጥቦች በመገደብ እና የመከላከያ ማስፈቀጃውን ውድቅ በማድረግ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/ 231275 ሕዳር 30 ቀን 2008 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የሰጠው ትዕዛዝ እና ፍርድ ከዚህ በፊት በተመሳሳይ ጉዳይ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በሰ/መ/ቁ/ 43315 የሰጠውን አስገዳጅ ውሣኔ ካለማገናዘብ እና የቀረበውን ጉዳይ ካለመመርመር የሰጠው ውሣኔ በመሆኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሲሆን፣ ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 174388 የካቲት 21 ቀን 2008 ዓ.ም በዋለው ችሎት በስር ፍርድ ቤት ትዕዛዝ እና ውሣኔ ላይ የተፈፀመውን የሕግ ስህተት ሳያርም የስር ፍርድ ቤት ፍርድ ጉድለት የሌለበት ነው በማለት የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ ሊታረም የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል። በመሆኑም ተከታዩ ውሣኔ ተሰጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/ 231275 ሕዳር 10 ቀን 2008 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ እና ፍርድ እንዲሁም የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/ 174388 የካቲት 21 ቀን 2008 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ በመገኘቱ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሕዳር 10 ቀን 2008 ዓ.ም. በውሣኔ የዘጋውን የመ/ቁ/ 231275 በማንቀሳቀስ ጉዳዩ በመደበኛ ስነ ስርዓት እንዲገባ በማድረግ የግራ ቀኝን ማስረጃ በመመልከት ተገቢ ህጋዊ ውሳኔ እንዲሰጥ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ/ 343/1/ መሠረት መልሰን ልክንለታል።

3. ከስር ፍርድ ቤት የቀረበው የመ/ቁ/ 231275 የሆነው መዝገብ በመጣበት አኳኋን ተመላሽ ይደረግ።
4. የውሳኔው ትክክል ግልባጭ ለስር ፍርድ ቤቶች እንዲላክ ታዟል።
5. መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

መ/ተ